H. Cowan

Een Russisch gegeven over de taal van Watubella

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 113 (1957), no: 3, Leiden, 290-291

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

KORTE MEDEDELINGEN

EEN RUSSISCH GEGEVEN OVER DE TAAL VAN WATUBELLA. In februari 1874 reisde de bekende russische ontdekkingsreiziger en natuuronderzoeker N. N. Miklucho-Maclay van Ambon naar de Kowiaikust in zuid-west Nieuw-Guinea en bezocht daarbij ook het eiland Watubella halverwege Ceram-Laut en de Kei-eilanden. Het desbetreffende dagboek van de reiziger is voor zover mij bekend slechts in de russische taal gepubliceerd, en wel drie maal: in 1923, 1940 en 1950 in de door de Academie van Wetenschappen der Sovjet-Unie uitgegeven verzamelingen geschriften van Maclay. Wel is over zijn verblijf aan de Kowiai-kust een mededeling in het Duits verschenen in het „Naturkundig tijdschrift voor Nederlandsch-Indië”, 36, 1876, pp. 418—425.

Onder datum 25 februari 1874 van bedoeld dagboek doet Maclay verslag van zijn bezoek aan Watubella en geeft hij een lijstje van 49 woorden van de taal van het eiland, waarbij hij aantekent: „De taal der eilanders verschilt van het dialect van Goram en eveneens van de taal van de bewoners der Teor-, Kei- en Aru-eilanden.”

Het woordenlijstje doe ik hieronder volgen, zoals het voorkomt in de uitgave van 1950, dl. 2, pp. 34—35. De lettertekens *X* en *T*, die in het russisch beide ook kunnen worden gebruikt voor de transcriptie van *h* in vreemde woorden, geef ik resp. met *ch* en met *g* weer. Verder transcribeer ik „zachte” *i* met *i* en „harde” *i* met *y*, harde *l* met *l* en zachte *l* met *l'*; van deze laatste paren tekens is het echter niet waarschijnlijk, dat zij elk twee verschillende fonemen in de inheemse taal aangeven, zoals in het russisch het geval is.

zon	— kolo	mond	— chili
aarde	— keina	tanden	— myoro
steen	— watu	tong	— lamada
zee	— tachi	baard	— al'bulus
man	— mataka	hals	— al'kola
vrouw	— gilola	borst	— letal'nila
kind	— bolot-bolot	hand	— malo
water	— arg	voet	— kue
vuur	— agri	rug	— mni
hoofd	— kelu	vingers	— mala tonga boygan
haar	— uka	ik	— aku
voorhoofd	— mlaimamma	jij	— kou
neus	— chus	hij	— in
oor	— telin	dorp	— wonuachi
oog	— mata	hut	— lumacha

prauw	—	saucha	9	—	sia
ja	—	lokos	10	—	umacha
1	—	sa	11	—	uta amachai
2	—	rua	12	—	uta marua
3	—	tolu	13	—	uta matolu
4	—	fati	20	—	utulua
5	—	lima	25	—	utulualima
6	—	onan	100	—	latcha
7	—	fitu	1000	—	liwungcha
8	—	alu			

Het is duidelijk, dat wij hier met een austronesische of althans belangrijk austronesisch beïnvloede taal te maken hebben. Enkele der austronesische woorden zijn van een achtergevoegd element voorzien: *wonua-chi*, *luma-cha*, en de telwoorden 100 en 1000, misschien ook 10. Een aantal gewone woorden is echter kennelijk van niet-austronesische oorsprong. Waarschijnlijk is de z.g. „genitief-constructie” de in het oosten van de archipel en in melanesische talen rond Nieuw-Guinea gebruikelijke „papoease”, vgl. *malo*, „hand” met *mala tonga boygan*, „vingers”.

H. K. J. COWAN.

NOGMAALS PANE NA BOLON. Naar aanleiding van Dr. Winkler's artikel over Pane na bolon en mijn naschrift daarbij in dit tijdschrift, deel 112 blz. 25 evv. vestigde Dr. C. Schuster mijn aandacht er op, dat de slang, die telkens drie maanden met zijn kop in een van de vier hoofdwindstreken ligt, vermeld wordt in het Singalese werk *Mayimataya*¹, een in śāka 1756 (A.D. 1837) gemaakte vertaling van een Sanskrit-origineel in śloka's. Een Engels uittreksel hiervan vindt men in: Ananda K. Coomaraswamy, *Mediaeval Sinhalese art* (1e druk 1908; fotogr. herdruk New York 1956). Het is een wichelboek te gebruiken bij huizenbouw. Hierin komt het volgende voor (p. 126): 56-61. Of the *Bhūmi Nāga*², etc.

(56) "In the three months of the Goat, Yama, and the Sun, dwells the *Bhūmi Nāga* laying tail to West and head to East, back to the North and belly to the South; (57) in the three months of the Crab, the Lion and Virgin he sleeps with tail to the North and head to the South, back to the East and belly to the West; (58) in the three months of the Scales, the Scorpion and the Bow he lies with tail to the East and head to the West, back to the South and belly to the North; (59) in the three months of the Makara, the Waterpot and Fish the *Bhūmi Nāga Rāja* lies tail to the South and head to the North,

¹ Zo in de gedrukte uitg. Colombo 1892; bij Coomaraswamy: *Māyāmataya*.

² Zo volgens de errata; in de tekst: *Bhūma Nāga*. De reeks van dierenriemtekens met de doodsgod Yama als no. 2 en de zon als no. 3 is zonderling.